

Beslut

Datum 2025-05-19

Dnr SI 2024: 9799

Sida 1 (22)

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av anpassade grundskolans
undervisning och rektorns ansvar för utbildningen utifrån
kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer vid
Kullsväddsskolan i Värmdö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kullsvedsskolan avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt rektorns ansvar för utbildningen inom samma område.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda anpassade grundskolornas undervisning samt rektorns ansvar för utbildningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Kullsvedsskolan den 9 april 2025 och genomförde en digital intervju med rektorn den 10 april 2025. Besöket genomfördes av utredarna Sevi Karoussi och Ulrika Sutorius.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En observation av delar av lärmiljön
- En gruppintervju med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

Beslut

Undervisningens bidrag till att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

Kullavedsskolan i Värmdö kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen **i flera delar** utformas för att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande del:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersproblematik
- samordna undervisningen så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområdet som en helhet

Rektorns ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

Kullavedsskolan i Värmdö kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att rektorn **i flera delar** ansvarar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande del:

- utforma utbildningen inom kunskapsområdet så att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 26 november 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2024:9799) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Undervisningens bidrag till att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

Undervisningens innehåll

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Samordnad undervisning
- Kunskaper i undervisningen

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Undervisningen är aktuell och fördjupad, men delar av kunskapsområdet är inte återkommande

Granskningen visar att undervisningen om kunskapsområdet är aktuell och fördjupad, men endast i viss mån återkommande då undervisningen inte omfattar några planerade moment om hedersrelaterat våld och förtryck.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det pågår undervisning om sexualitet, samtycke och relationer i alla årskurser på högstadiet, men att undervisningen inte omfattar några planerade moment om hedersrelaterat våld och förtryck. Av intervjuer med lärare och av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att lärarna arbetar med sexualitet, samtycke och relationer bland annat i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen, musik och bild. Lärare berättar att olika arbetsmoment inom kunskapsområdet även återkommer i andra sammanhang, till exempel i skolans olika temaområden, värdegrundsdagar och fokusveckor. Lärare beskriver hur eleverna i olika ämnen arbetar med bland annat frågor om samtycke, identitet, normer, relationer och jämlikhet. I intervju med lärare framkommer att skolan har årshjul i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen där exempelvis arbeten om identitet, samtycke, relationer och sexualitet är återkommande. Dessutom finns det ett årshjul som skolbibliotekarien har tagit fram med planerade moment under fokusveckor där eleverna arbetar bland annat med hbtqi och uppmärksammar olika kampanjer som firar olikheter.

Lärare berättar att de håller sig uppdaterade inom kunskapsområdet genom Skolverkets webbutbildningar, Specialpedagogiska skolmyndighetens material samt genom ett samlingsdokument över kunskapsområdet som skolans trygghetsteam har skapat och som de kallar för en metod- och materialbank. I det

dokumentet samlas allt som kan tänkas passa in i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så som länkar till olika webbsidor, applikationer, tips på böcker med mera. Lärare berättar att de använder sig av metod- och materialbanken för att anpassa undervisningen utifrån elevernas förutsättningar och behov. Eleverna kan vara på olika nivå kunskapsmässigt. Lärare ser då till att elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling får fördjupning. Lärare berättar att undervisningen i naturorienterande ämnen innehåller olika nyhetskällor och att läraren tar upp aktuella händelser.

Det framkommer i intervjuer med rektorn och lärare att elevhälsans professioner används för att bland annat samtala med elever om sexuella relationer och samtycke, om preventivmedel och rätten till sin egen kropp. Lärare berättar att de vartannat år åker till ungdomsmottagningen. Besöken på ungdomsmottagningen kompletterar och fördjupar innehållet i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. I intervju med eleverna framkommer att de på ungdomsmottagningen fick se en film och samtalade om sex och kärlek. Därefter diskuterade eleverna med lärare om det som kom upp under besöket.

Vidare visar granskningen att fördjupning sker dels genom att kunskapsområdet återkommer, dels genom att lärarna lyfter elevernas frågor till samtal i undervisningen. Lärarna bygger vidare med ny kunskap genom att koppla till sådant som elever är nyfikna på och vill veta mer av. De fördjupar innehållet i undervisningen genom att använda sig av elevernas intresse.

Samordnad undervisning

Sexualitet, samtycke och relationer ingår i flera ämnen, men undervisningen är endast till viss del samordnad

Granskningen visar att lärarna visserligen har samtalat om hur de ska arbeta med sexualitet, samtycke och relationer i sina ämnen, men att de i huvudsak planerar innehållet inom kunskapsområdet var för sig.

I intervjuer med lärare framkommer att rektorn har lyft frågor om hur lärarna ska få in kunskapsområdet i undervisningen i olika ämnen. Lärare berättar att de exempelvis har samtalat med varandra om hur de ska arbeta med elever när det kommer till värdegrundsfrågor, genus och jämställdhet. Rektorn och lärare berättar att personalen arbetar gemensamt utifrån planerade värdegrunds dagar. Under dessa dagar läggs olika aktiviteter in som handlar om hur eleverna ska samarbeta på bästa sätt och hur de ska förhålla sig till andra elever på skolan. Vidare berättar lärare att de ibland samarbetar med varandra med olika teman och projekt där kunskapsområdet kommer in men att de i huvudsak utgår från den egna planeringen i ämnesundervisningen om kunskapsområdet. Vidare framkommer av granskningen att det finns en vilja bland lärare om att samarbeta mellan teoretiska och praktisk-estetiska ämnen för att fördjupa eller bredda kunskapsområdet tillsammans. Lärare berättar att de oftast delger varandra om

olika temaarbeten och att de därmed kan ta vid och planera för att ta med det i undervisningen. Exempelvis arbetar elever med ett projekt som handlar om relationer, döden och livet, i ämnena musik, bild och slöjd. Eleverna får till exempel skapa ett eget filmmanus i ämnena bild och musik utifrån en fantasifull äventyrssaga som har budskap om livet och döden. I samband med det tillverkar eleverna exempelvis hjälmar i slöjden.

Kunskaper i undervisningen

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om kroppen och frågor kring sexualitet

Av intervjuer med lärare och elever framgår att undervisningen innehåller flera olika arbetsuppgifter inom kunskapsområdet. Undervisningen i naturorienterande ämnen bidrar till att eleverna får kunskaper om exempelvis kroppen, sexualitet, preventivmedel och sexuella övergrepp. I ämnet idrott och hälsa har elever arbetat med kroppen, tittat på film och sedan diskuterat olika frågor om kroppens funktion, muskler, skelett och genomfört praktiska moment. Elever bekräftar i intervju att de har samtalat om sexualitet och relationer genom att titta på olika filmer för att sedan diskutera och svara på frågor kopplat till detta.

Undervisningen stärker elevernas förutsättningar att göra självständiga och medvetna val

Av intervjuer med lärare och av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att lärarna arbetar med olika värderingsövningar i arbetet med kunskapsområdet och att eleverna då själva får ta ställning i olika frågor. Lärare berättar att övningarna till exempel har handlat om attityder, kroppssignaler och relationer. Eleverna får själva reflektera över olika bilder med påståenden och därefter diskutera sina val och tankar tillsammans. Lärare uppger att de tycker att det är ett svårt område eftersom elever är så vana vid att andra väljer åt dem och att de måste arbeta mycket med självtillit och självförtroende. Vidare berättar lärare att de använder sig av olika metoder för att elever ska kunna ta ställning till vad de tycker, exempelvis genom fyra hörnövningar och arbetsuppgifter med bilder. I syfte att stärka eleverna i att göra egna och medvetna val är lärare noga med att samtala om hur eleverna ska göra om de skulle bli utsatta av någon annan och vart de ska vända sig för att få hjälp.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla förmågan att leva sig in i andra människors situation och förstå betydelsen av samtycke

Av intervjuer med lärare, rektorn och elever framgår att de arbetar med relationer, vänskap, kärlek, empati och acceptans för andra människors olikheter samt samtycke i undervisningen. Lärare beskriver att de arbetat med kompisrelationer och att när det har hänt något på rasterna arbetar de med att

förklara olika händelseförlopp genom bildstöd och ritprat. Lärare uppger att de har planerade lektioner där eleverna tittar på olika filmer om till exempel relationer som elever sedan får reflektera kring. Dessutom uppger lärare att de under en veckas tid arbetar med vänliga veckan och som avslutas med Alla hjärtans dag. Under den veckan diskuterar elever exempelvis hur en relation med närstående eller med djur kan se ut och eleverna får i uppgift att skriva något vänligt till en kompis eller välja en kärlekssång. Förutom de kunskaper som elever får i undervisningen om kunskapsområdet uppger lärare och rektorn att de arbetar med ett arbetssätt som kallas för positivt beteende stöd (PBS). Arbetssättet går ut på att stärka elevers positiva beteende och utveckla elevers förmågor till välfungerande relationer.

I intervju uppger lärare att de pratar om samtycke i flera ämnen. I samhällsorienterande ämnen har lärare kommit in på samtal om sexualitet och samtycke samt diskuterat om lag och rätt. Lärare använder sig av bilder, tankekartor och filmer för att få elever att förstå vad samtycke betyder. Lärare uppger att det både handlar om att lära elever att värna om sin kropp och hur elever själva ska agera gentemot andra. De pratar också om hur elever ska förhålla sig till när de ska gå till läkare för att undersöka kroppen. Lärare berättar att de har samtalat om samtyckelagen, om integritet och om att gränslöshet kan utnyttjas. Det handlar om att lära elever att identifiera vem de kan lita på, att lyssna till sin kropp och känna efter om något känns bra eller dåligt, samt att uppmärksamma både vad andra säger och de signaler som kan finnas i omgivningen. För att stärka elevernas förmåga att sätta gränser använder lärare material från en barnrättsorganisation. De visualiserar innehållet genom bildspråk och för samtal om olika sociala koder, vilket gör lärandet konkret och lättförståeligt. Elever bekräftar det lärarna berättar och ger exempel på att de fick sortera olika bildkort efter graden av brott och uppger att det är ett brott att slå barn och betala för sex.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön men endast i begränsad utsträckning till hedersrelaterat våld och förtryck

I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer exempel på att lärare arbetar med att låta eleverna undersöka olika föreställningar om vad som ses som manligt och kvinnligt samt hur dessa föreställningar kan påverka människors livsvillkor. Lärare berättar att de samtalar om vad som anses vara manligt och kvinnligt bland annat i ämnena musik och bild samt i samhällsorienterande ämnen. Eleverna arbetar exempelvis med vad jämställdhet är och diskuterar stereotypa könsroller i hemmet, exempelvis en övning med bilder på pappor som körde barnvagn och mammor som meckade med bilar och som eleverna sedan fick prata om. Lärare tar upp om löneskillnader inom olika yrken, hur olika yrken värderas samt att de samtalat om att en kvinna kan vara brandman och varför det

heter brandman. I ämnet musik arbetar elever med att titta på olika könsroller efter olika genrer och samtalar om att det numera finns flera kvinnliga kompositörer än förr. Lärare ser till att elever diskuterar könskodade instrument och de normer som påverkar valet av musikinstrument beroende på om personen är kvinna eller man. Därutöver uppger lärare att de fångar många frågor i flykten och på så sätt kan elever i undervisningen reflektera över hur normer som rör könsroller påverka människors handlingsutrymme.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck inte behandlas i planerad form utan främst förekommer i samband med att de arbetar med brott och straff. Lärare berättar att i samhällsorienterande ämnen pratar lärare om att det kan se olika ut i andra kulturer och länder, om vad som är lagligt i Sverige samt om rätten att bestämma över sitt eget liv. Vidare uppger lärare att de behöver mer utbildning för att undervisa om hedersfrågor. Rektorn bekräftar det lärare uppger om att det inte har funnits några planerade lektioner om hedersrelaterat våld och förtryck.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i medier

Av intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna får möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i media. Elever arbetar till exempel i ämnet bild med bildanalys när de tittar på bilder på konst och reklam. De tittar också på hur flickor respektive pojkar framställs i media, diskuterar olika konstnärers verk och reflekterar kring normbrytande budskap som bilderna förmedlar. Exempelvis en reklam för jeans som har blivit anmäld för kvinnoförtryck. Eleverna får även granska bilder utifrån kroppsideal, till exempel hur kvinnokroppen ser ut idag jämfört med hur den såg ut på bilder för ett par år sedan.

Vidare uppger lärare att de har haft planerade lektionstillfällen där de tagit upp och samtalat om sociala medier. I undervisningen har elever tittat på film och samtalat med lärare om hur elever vill framställa sig själva när de tar ett självporträtt, att en bild säger mer än tusen ord. Lärare berättar om att det finns personer i dataspelsvärlden som kontakter elever för att utnyttja dem och att lärare försöker lära elever vilka signaler de ska vara uppmärksamma på. I intervju med elever bekräftas det lärare berättar. Elever har till exempel samtalat om sociala medier och om att inte gå in på bilder som de är osäkra på eller som känns obehagliga.

Undervisningens form

Här bedöms:

- Didaktiska val i undervisningen
- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

Didaktiska val i undervisningen

Undervisningens arbetsuppgifter är relevanta och lärmiljön är tillgänglig

Granskningen visar att arbetsuppgifterna i undervisningen är relevanta och ger eleverna möjlighet att utveckla sina förmågor att anpassa sig till nya situationer och lösa problem. Lärmiljön är väl utformad för att möta elevernas behov av att lära på olika sätt och tillsammans. Dessutom använder lärarna flera alternativa kommunikationsverktyg för att tillgängliggöra undervisningen för samtliga elever.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön i klassrummet framgår att lärmiljön är utformad och organiserad för att elever ska kunna sitta både avskilt och tillsammans i klassrummet, men också för att vara i ett större socialt sammanhang i skolans gemensamma utrymmen.

Av intervjuerna med lärare och elever framgår att lärarna använder olika lärverktyg utifrån vad som fungerar för eleverna. Lärare använder sig av olika digitala program och webbsidor som eleverna kan arbeta med genom att själva söka information och arbeta med uppgifter kopplade till kunskapsområdet. Lärare använder sig exempelvis av filmer, böcker, applikationer, inläsningstjänst, dilemman, svarar på frågor och diskuterar i undervisningen. Vidare framkommer att skolan har ett litet skolbibliotek som tillhandahåller böcker kopplat till sexualitet, samtycke och relationer men också om normer och värden. Lärare skapar även material på egen hand men de hämtar också undervisningsmaterial från olika organisationer och myndigheter exempelvis barnrättsorganisationen och ungdomsmottagningen.

För att förtydliga eller förklara ett ord använder sig lärare bland annat av bildstöd, ritprat, konkreta föremål och andra kommunikationsverktyg. Lärarna upprepar och repeterar begrepp återkommande och lärarna hjälper eleverna att sätta in begreppen i olika sammanhang. Lärarna använder också andra hjälpmedel som exempelvis tidshjälpmedel och skärmar för att anpassa lärmiljön.

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Undervisningen innehåller flera insatser för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat

Granskningen visar att eleverna får samtala om sexualitet, samtycke och relationer i helklass, grupp och individuellt samt att eleverna vågar och vill samtala om dessa frågor. I undervisningen finns tydliga förhållningssätt och strukturer för att främja ömsesidig respekt.

Av lärar- och elevintervjuerna framgår att undervisningen innehåller övningar där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar. Exempelvis genom att använda sig av kort eller bilder på tavlan för att väcka en tanke till diskussion.

Lärare berättar att det finns elever som tycker att det är pinsamt att prata om frågor kopplade till kunskapsområdet och att det händer att elever inte vill vara kvar i klassrummet, men att de oftast lyckas ha kvar eleverna. Lärare som undervisar i praktisk-estetiska ämnen uppger att eleverna är uppdelade i mindre grupper vilket möjliggör att samtala om frågor som dyker upp under lektionstid. De kan samtala om sexualitet och relationer när de sitter och arbetar med annat. Lärarna upplever att det är enkelt att samtala om olika frågor och att de har bra diskussioner med eleverna. Eleverna i sin tur tycker att det känns svårt och jobbigt men att lärare brukar förklara för eleverna att dessa frågor är viktiga för att eleverna ska lära sig för framtiden, när de blir vuxna.

Vidare framkommer i granskningen att lärare sätter tydliga ramar för att få med sig eleverna och främja trygghet när eleverna samtalar i grupper om frågor kopplat till kunskapsområdet. Lärare berättar att det handlar om att som lärare undervisa eleverna hur de ska förhålla sig till vilka regler som gäller när de samtalar om dessa frågor. Det kan exempelvis vara att skratta tillsammans och inte åt andra, att det är okej att vara tyst och inte säga något. Elever som tycker att det är obekvämt får tid att landa i det för att det inte ska kännas pinsamt. Elever uppger i intervju att i ämnet idrott och hälsa har lärare tagit upp förhållningsregler gällande vilka delar på kroppen som de inte får röra vid olika aktiviteter och lekar. För övrigt känner sig elever trygga att prata om frågor som berör kunskapsområdet i sina klasser och att de kan prata om det som elever vill veta mer om.

Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

Undervisningen gör eleverna delaktiga i arbetet med kunskapsområdet och innehållet anpassas utifrån vad eleverna är intresserade av

Granskningen visar att eleverna har möjligheter att tycka till om planering och genomförande samt utvärdera undervisning som rör kunskapsområdet.

Dessutom fångar lärarna upp det eleverna är intresserade av och planerar så att det blir en del i undervisningen.

Av intervjuer med såväl elever som lärare framgår att eleverna får vara med och bestämma vad de ska prata om när de arbetar med sexualitet, samtycke och relationer. Eleverna får arbeta i helklass och i mindre grupp och på så sätt får lärarna ta del av elevernas funderingar. Lärare berättar att det är en tacksam elevgrupp som spontant tar upp frågor som de vill diskutera. För att ta reda på vad eleverna vill veta mer av eller hur elever vill arbeta med ett visst innehåll ställer lärare frågor till eleverna eller skriver ord på tavlan och gör en tankekarta där eleverna får komma med förslag på hur de ska arbeta. Lärarna uppger att de brukar fånga in elevernas intresse och använder sig av elevernas initiativ i sin fortsatta planering. Ett exempel på hur lärare får eleverna delaktiga i planeringen är genom projektet om en sagobok. Eleverna kan tycka till om var de ska filma, om manus och är delaktiga under hela processen. Vidare framgår av granskningen att lärarna brukar utvärdera en uppgift eller en lektion och lyssna in vad eleverna tyckte om det. Lärarna uppger att det är viktigt att det känns meningsfullt för eleverna för att öka motivationen hos eleverna.

I undervisningen fångar lärare elevernas frågor kring relationer och ger tid till att samtala om det individuellt och i grupp. Det kan till exempel handla om kompisrelationer och konflikter som uppstår under rasten som lärare sedan tar upp på lektionen och samtalar med elever med hjälp av bildstöd eller ritprat. Vidare framkommer av granskningen att lärare använder sig av figurer från ett känt datorspel för att fånga elevernas intresse i olika frågor. I ämnet musik använder lärare sig av en låt som eleverna gillar för att locka och motivera eleverna till att samtala eller skriva om texter.

Rektorns ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

Rektorns ansvar

Här bedöms:

- Rektorns styrning
- Förutsättningar för samordning
- Ansvar för kompetensutveckling

Rektorns styrning

Rektorn ser i viss mån till att kunskapsområdet behandlas återkommande i utbildningen

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet med att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer ska behandlas återkommande i utbildningen, men inte när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck.

Av intervjuer med rektorn framgår att skolan har arbetat med kvalitetsdialoger om jämställdhet, genus, könsidentitet och sexualitet med både lärare och elevassistenter. Vidare berättar rektorn att kunskapsområdet är återkommande utifrån naturorienterande och samhällsorienterande ämnens treårshjul samt genom ett årshjul för fokusveckor utifrån olika teman, som Pride, FN-dagen, Rocka sockorna och hbtqi. Årshjulet för fokusveckorna är framtaget under ledning av rektor och i samarbete mellan skolbibliotekarien och lärarkollegiet.

Av intervjuer med såväl lärare som rektorn framgår att lärarna saknar styrning för att återkommande behandla frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck i sin undervisning. Rektorn uppger att det finns utvecklingsmöjligheter med arbetet kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Förutsättningar för samordning

Rektorn verkar för att undervisningen utifrån kunskapsområdet samordnas i olika ämnen

Granskningen visar att rektorn ger lärarna förutsättningar för att samordna undervisningen i olika ämnen så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområdet som en helhet.

Av intervju med rektorn framgår att det finns förutsättningar i form av tid för att lärare ska samordna undervisningen i olika ämnesområden. Däremot uppger

rektorn att lärarna planerar mycket var för sig och att rektorn uppmuntrar lärarna till att samarbeta i olika konstellationer. Tid avsätts i tjänstefördelningen för de lärare som önskar arbeta tillsammans i övergripande tema. Samarbetet anpassas utifrån lärarens egen bedömning av vilka samarbetsytor som kommer att gagna den elevgrupp som läraren har. Vidare framkommer av granskningen att rektorn regelbundet följer upp skolans årshjul och utvecklingsarbete samt samtalar med lärare om hur kunskapsområdet integreras i undervisningen i olika ämnen. Rektorn får dessutom vetskap om vad lärarna tar upp på sina möten genom förstelärarna.

Ansvar för kompetensutveckling

Rektorn säkerställer att lärarna har den kompetens de behöver för att undervisa om kunskapsområdet

Granskningen visar att rektorn undersöker lärarnas specifika behov av kompetens inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Lärare får stöd i arbetet med kunskapsområdet, bland annat via förstelärarna.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna vid implementeringen av de nya delarna i läroplanen arbetade med att sätta sig in i skrivningen under ledning av förstelärare som sitter med i skolans utvecklingsgrupp. Rektorn ger lärare förutsättningar i form av tid för kompetensutveckling och för att lärarna ska delge varandra kunskaper. Behovet av kompetensutveckling kommer upp på medarbetarsamtal samt i utvecklingsgruppen via förstelärarna som samtalar med lärarna. Rektorn får även veta lärarnas behov av kompetensutveckling vid läsårsutvärderingar. Lärarna berättar att de under våren genomför Skolverkets utbildningsspaket om sexualitet, samtycke och relationer. Vidare uppger lärarna att de har varit på flera olika föreläsningar med koppling till kunskapsområdet samt haft digitala föreläsningar via riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU). Rektorn uppger att lärare i vissa ämnen behöver mer kompetens och att när det gäller arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck är det ett utvecklingsområde för skolan. Vidare framkommer av granskningen att lärare kan få stöd när de behöver gällande kunskapsområdet från elevhälsan men också från skolbibliotekarien som har en central roll i att plocka fram passande böcker utifrån fokusområde.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag till att ge eleverna kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersproblematik

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.¹ Läroplanen anger vidare att skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.²

Av granskningen framgår att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck. Granskningen visar att de diskussioner som förs är främst utifrån oplanerade inslag eller på förekommen anledning, vilket kan medföra att kunskaper om hedersproblematik inte kommer alla elever till del eller att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck inte blir återkommande i undervisningen. Genom att undervisningen har inplanerade inslag där frågor om maktstrukturer som rör hedersrelaterat våld och förtryck ingår kan eleverna rustas med kunskaper och positiva värden för att bygga trygga och respektfulla relationer. Genom att ge eleverna kunskaper om maktstrukturer som rör hedersrelaterat våld och förtryck kan elever få kunskap om grundläggande rättigheter, såsom kroppslig integritet, att leva ett liv fritt från våld och rätten att få forma och påverka sitt liv.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utveckla undervisningen för att eleverna ska få möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och

¹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Skolans uppdrag.

förtryck. För att lärarna både ska kunna upptäcka utsatthet hos eleverna och förmedla kunskaper i undervisningen behöver lärarna ha kunskaper inom området. Rektorn bör se till att lärarna har den kompetens de behöver för att undervisa eleverna om hedersrelaterat våld och förtryck. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.³

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- samordna undervisningen så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområdet som en helhet

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Läroplanen anger också att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.

Av granskningen framkommer att undervisningen inom sexualitet, samtycke och relationer inte är samordnad för att ge en helhet. Lärare arbetar visserligen aktivt med frågorna men planerar undervisningens innehåll var för sig. Genom att lärare samordnar sin undervisning och får större kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till, kan lärare närma sig kunskapsområdet tillsammans. Det kan skapa en helhet för elever där olika ämnen bidrar med olika perspektiv.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna samordnar olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområdet som helhet.

Rektorns ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- utforma utbildningen inom kunskapsområdet så att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande

Läroplanen anger att skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer och att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och

³ [Motverka hedersrelaterat våld och förtryck i skolan - Skolverket](#) (hämtad 2025-04-15)

relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.⁴

Av granskningen framkommer att rektorn endast i viss mån styr arbetet för hur kunskapsområdet återkommande ska behandlas i utbildningen. Det finns återkommande insatser i utbildningen vad gäller sexualitet, samtycke och relationer, men rektorn har inte tagit ett särskilt ansvar för att hedersrelaterat våld och förtryck återkommer i utbildningen. Genom att ta ansvar och se till att hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande ger det eleverna möjlighet till progression och fördjupat lärande i utbildningen utifrån kunskapsområdet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn som pedagogisk ledare samt chef över lärarna och övrig personal i skolan tar ansvar för att hedersrelaterat våld och förtryck återkommande ska behandlas i utbildningen. Det kan innebära att ge lärarna ökade förutsättningar att utforma undervisningen om kunskapsområdet så att det återkommer i alla årskurser. Skolverket har material som kan användas i detta.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Sevi Karoussi. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Ulrika Sutorius och Ewa Mölleryd deltagit.

⁴ Lgra22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁵ [Sexualitet, samtycke och relationer - Skolverket](#) (hämtad 2025-04-15)

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda anpassade grundskolornas undervisning samt rektorns ansvar för utbildningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen samt rektorns ansvar för utbildningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Undervisningens innehåll

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Samordnad undervisning

Kunskaper i undervisningen

Undervisningens form

Didaktiska val i undervisningen

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

Frågeställning 2

I vilken utsträckning tar rektorn ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Rektorns ansvar

Rektorns styrning

Förutsättningar för samordning

Ansvar för kompetensutveckling

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁶

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.⁷

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁸ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.⁹

Av skollagen framgår att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.¹⁰

Av de inledande delarna av läroplanen för anpassade grundskolan framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Vidare framgår att medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.¹¹

⁶ 26 kap. 20 § skollagen.

⁷ 1 kap. 4 § skollagen.

⁸ 1 kap. 5 § skollagen.

⁹ Prop. 2009/10:165, s. 634.

¹⁰ 2 kap. 25 § skollagen.

¹¹ Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet.

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och ta klart avstånd från det som strider mot dem.¹²

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹³

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.¹⁴

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹⁵

Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar

¹² Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet.

¹³ Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

¹⁵ Lgr22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁶

Av de inledande delarna av läroplanen för anpassade grundskolan framgår att skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.¹⁷

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår avseende skolans mål bland annat följande. Att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet, tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor. Att varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utveckla en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.¹⁸

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Vidare ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper samt visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.¹⁹

Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Vidare ska läraren öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Undervisningen ska av läraren planeras och genomföras så att eleverna möts och

¹⁶ Lgra22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁷ Lgra22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

¹⁸ Lgra22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Mål.

¹⁹ Lgra22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.²⁰

Avseende kunskaper framgår i läroplanens andra del att skolan bland annat ansvarar för att varje elev som läser ämnen efter genomgången anpassad grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden samt har fått kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck.²¹

Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang och möjligheter att arbeta ämnesövergripande.²²

Avseende elevernas inflytande anges både i skollagen och i läroplanen att elever ska ges inflytande över utbildningen och att formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. I läroplanen anges vidare bland annat att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och även planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²³

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁴ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁵ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar i bland annat följande delar: Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att kunskapsområdet sexualitet,

²⁰ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

²¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper, Mål.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper Riktlinjer.

²³ 4 kap. 9 § skollagen, Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer.

²⁴ 2 kap. 9 § skollagen

²⁵ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen

samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjligheter att uppfatta större kunskapsområden som en helhet och att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden.

Rektorn har även inom givna ramar ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁶

Kursplanerna består av delarna syfte och centralt innehåll och har tillhörande betygskriterier samt i vissa ämnen även kriterier för bedömning av kunskaper.²⁷

²⁶ Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁷ Lgra22, avsnitt 3. Kursplaner.